

Národní síť Zdravých měst přináší výhody v řadě oblastí

Města si chválí především vzdělávání pracovníků, dobře zpracované metodické postupy, přenos zkušeností napříč republikou, podporu při systémovém a strategickém řízení ve veřejné správě i inspiraci při hledání dotačních prostředků. Jde také o prestiž a osvědčené know-how.

Oslovili jsme Brno, Kopřivnici, Rožnov pod Radhoštěm, Tábor, Týnec nad Sázavou a Místní akční skupinu Opavsko, které jsou součástí Národní sítě Zdravých měst, aby se s námi podělily o své zkušenosti.

Brno v roce 1993 navázalo na mezinárodní projekt Zdravých měst Světové zdravotnické organizace a o rok později pomohlo založit Národní síť Zdravých měst v České republice. Následně se v roce 1996 stalo členem i Evropské sítě Zdravých měst.

Jde doposud o jediné město v České republice, které získalo mezinárodní certifikaci. A jak toho v Brně dosáhli?

„Dlouhodobě zdůrazňujeme a podporujeme důležitou úlohu zdraví a dobrých životních podmínek pro občany. Věříme, že to je právě to, čeho si ve Světové zdravotnické organizaci všímají. Snažíme se také maximálně se přibližovat pětiletým fázím Evropské sítě Zdravých měst,“ odpověděl Filip Chvátal, radní Brna a politik programu Zdravé město.

Zelená střecha
na Tržnici Brno

Respektovaná organizace

Starosta města Rožnova pod Radhoštěm Jan Kučera si spolupráce velmi cení. Jeho město je členem asociace od roku 2004. Říká, že pokud je město ochotno se zlepšovat, naslouchat odborníkům a využít jejich služeb, může se velmi rychle posunout dopředu.

Od roku 2004 je oficiálním členem asociace i město Kopřivnice. „Za dobu svého působení se z Národní sítě Zdravých měst stala respektovaná a důvěryhodná organizace, která umí přilákat profesionály z mnoha oborů a jejichž rady a podněty jsou velmi cenné pro rozvoj měst a obcí,“ říká místostarosta města David Monsport.

Tábor je v síti Zdravých měst již 15 let, tedy od roku 2008. Místní akční skupina Opavsko od roku 2013 a Týnec nad Sázavou od roku 2016.

Nové návrhy nepřinášejí jen řešení, ale také další rozvoj i spolupráci

V současnosti vedení města Brna připravuje projekt družstevního bydlení, který má přispět k řešení dostupnosti bydlení zejména pro mladé lidi. Dále se město snaží

*Vlajkovou
lodí v oblasti
udržitelného
rozvoje pro
MAS Opavsko
je Den čisté
dopravy*

ve spolupráci s privátním sektorem snižovat emise CO₂, využívat obnovitelné zdroje energie či vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj vědy a výzkumu. Nejvýznamnější investiční projekty pak shrnuje web cobude.brno.cz.

V Kopřivnici aktuálně pracují například na rekonstrukci centra města. „Ze stavebního i finančního hlediska jde o jeden z nejnáročnějších projektů posledních let,“ říká místostarosta David Monsport. Požadavek na rekonstrukci centrální části města se léta objevoval na prvních příchách průzkumů veřejného mínění. Žádaným projektem je i výstavba domova pro seniory. „Po letech příprav se nám podařilo navázat spolupráci s Moravskoslezským krajem, který se stal investorem projektu,“ doplňuje David Monsport.

Několik projektů mají aktuálně i v Rožnově pod Radhoštěm. Například rekonstrukci a přístavbu městské knihovny, investice do energetických úspor za 150 milionů do fotovoltaiky, přes zateplení až po výměnu veřejného osvětlení a projekty veřejného prostranství řešící SMART opatření a modrozelenou infrastrukturu.

„Jako zdravé město máme se zapojením veřejnosti a škol naplánováno několik akcí. Například Dny Země, Dny Zdraví, Hodina Země, Sociální jarmark, Školní a veřejná fóra a spoustu dalších,“ říká starosta města Jan Kučera.

V Táboře zase chystají již 4. ročník participativního rozpočtu. Oproti minulým ročníkům mají nová, srozumitelnější pravidla, což pomůže nejen veřejnosti, ale hlavně žadatelům. „Inspirovali jsme se v Chrudimi, kde nám kolegyně ze Zdravého města velmi pomohly,“ říká Lenka Čeňková, koordinátorka Zdravého města. Na novém webu bude možné podávat žádosti i hlasovat o projektech.

Týnec nad Sázavou v současnosti pracuje na výběru zhotovitele energetické koncepce. Zažádáno mají také o tři dotace ze Středočeského kraje. „Chceme například vyměnit povrchy a střídačky na fotbalovém hřišti nebo vyměnit okna v kulturním centru,“ říká koordinátorka Zdravého města Alena Pivoňková.

„V oblasti vzdělávání řešíme Místní akční plány rozvoje vzdělávání pro Opavsko a Vítkovsko, propojujeme

Marika
Vitnerová

Petr Švec: Služby měníme podle potřeb obcí, měst i regionů

Městům přináší asociace Národní síť Zdravých měst především spolupráci mezi radnicemi po celé republice. V aktivní síti se jednotliví členové pravidelně setkávají – na akcích a seminářích, které organizují, nebo i samostatně podle zájmu o společná témata. To je jen krátký popis činností. S čím dalším odborně zaměřená asociace pomáhá, na to jsme se zeptali ředitele Petra Švece.

Na přehledném a uživatelsky přívětivém webu sdílíte dobrou praxi. Co dalšího poskytujete?

Musím poznamenat, že nesdílíme jen dobrou, ale i špatnou praxi, učíme se prakticky navzájem. Hledáme zkrátka inovace, řešení, vyměňujeme si inspirace. Vzděláváme, poskytujeme řadu návodů, pomáháme městům s propagací. Usmadňujeme setkání s veřejností, dodáváme metodiky i data pro strategie, a ještě mnohem více. Zjednodušeně řečeno – pomáháme tam, kde naši členové chtějí.

Co od vás mohou města očekávat a v jaké konkrétní problematice můžete pomoci?

Asociace byla založena jako odpověď na mezinárodní program Světové zdravotní organizace OSN. Jde o nejdéle trvající oficiální program pro obce a města celosvětově. Hlavním principem je zdraví v celé jeho šíři. Nejde tedy o nemocnice, očkování a podobně, ale celkově o kvalitu života. O prostředí, ve kterém člověk – obyvatel obce – města žije, jaké mu obec poskytuje k životu podmínky, což lze velmi aktivně ovlivnit dobrým i špatným směrem.

poptávku trhu práce se vzděláváním dětí pomocí vybudované Mobilní polytechnické laboratoře. Také se dlouhodobě zabýváme projekty v sociální oblasti a nejnověji startujeme projekt Lidé lidem na oživení a stmelení komunit v obcích po covidu,“ říká ředitel kanceláře Místní akční skupiny Opavsko Petr Chroust. V loňském roce se zapojili do humanitární pomoci Ukrajině, tématem letošního roku je Nová zelená úsporám Light.

Inspirace pro další města

Projekt, kterým by se podle radního města Brna Filipa Chvátala mohla inspirovat i jiná města v naší zemi, je určitě sdílené bydlení seniorů. V Brně sice není novinkou, ale v naší zemi je přesto ojedinělé. „Principem je velký byt, kde podnájemníci sdílejí společné prostory jako například kuchyň, ale každý z nich má vybavený samostatný pokoj,“ popisuje Filip Chvátal.

Kopřivnice je úspěšná ve spolupráci s podnikateli. Například projekt nového Muzea nákladních automobilů

Váš záběr je tedy velmi široký...

Máte pravdu, zahrnuje jak práci s veřejností, tak také činnost strategickou. Pak sbíráme data a z nich vytváříme analýzy, hledáme chytrá řešení a podobně. V podstatě reagujeme na poptávku obcí. Pokud je něco zajímavé, hledáme řešení a inspiraci. Propojujeme k tomu partnery – odborné instituce, univerzity a další, aby společně nacházeli řešení.

Do jaké oblasti v poslední době věnujete nejvíce energie?

Máme dvě hlavní oblasti, v nichž městům pomáháme, a to strategii a strategickou práci, tedy jak dobře a efektivně plánovat, jak připravit a zejména řídit strategie a koncepce, jak je reálně uvádět do praxe, zda na to máme vhodné data a jakou to má vazbu na udržitelný rozvoj. Druhou oblastí je pak plánování s veřejností – jak správně lidi zapojovat, kdy, kde a jakou formou a co od toho očekávat, tak aby to nebyly jen proklamace, ale abychom uměli získat hodnocení a současně uměli říci, co lze, co ne a proč.

Jak se změnila s odstupem času v posledních letech práce Asociace?

Před 30 lety jsme se zaměřovali hlavně na kampaně, vůbec osvětu, co je udržitelný rozvoj a podpora zdraví. Rozvíjela se řada kampaní – Den bez tabáku, Na kole jen s přílbou, Den Země apod. Následně jsme kladli důraz právě na zapojování veřejnosti a participativní plánování. V posledních letech se zaměřujeme na propojení všech zmiňovaných oblastí a současně na profesionální práci radnice – přesah do strategií, vazby na rozpočty apod.

Které téma teď řešíte?

Mezi horká témata, která aktuálně řešíme, patří energetika, zdroje a úspory, cirkulární ekonomika, spolupráce s investory. Také musím zmínit sociální té-

mata, rodinnou politiku nebo práci s mladou generací – a mohl bych pokračovat...

Asi vás nezaskočí otázkou, co chystáte letos?

Ovšemže ne. Letošek jsme už odstartovali velice úspěšnou konferencí v Brně, právě na téma investic, energetiky a dobré praxe. Máme rozjetou sérii krajských webinářů na téma participace a k oblasti strategické práce. Tradičně chystáme tři vzdělávací Školy Zdravých měst – akce, kde se schází stovka starostů a úředníků z celého Česka. Pro letošek chceme dále rozvíjet plánování s mladou generací – nejen umět plánovat, ale také na tyto plány sehnat peníze a umět si je ze strany mladých řídit. S partnery chceme podpořit téma investic, aby si starosta uměl dopředu spočítat, jaké fixní náklady ho čekají ve spojitosti s danou výstavbou v budoucnu, jak pracovat s investory a podobně.

Skutečně pestrá nabídka... a kdyby některé město mělo zájem se k vám přidat, na koho se má obrátit?

Všechny informace máme na zdravamesta.cz/clenstvi.

Není složité splnit podmínky?

Je to jednoduché, zastupitelstvo schvaluje Deklaraci programu Zdravé město, stanoví se zodpovědný politik a osoba v úřadu, ti jsou pak našimi styčnými důstojníky. Zájemci se mohou kdykoli ozvat na [mail nszm@nszm.cz](mailto:nszm@nszm.cz) či na mě nebo se ideálně mohou přijet podívat na jakoukoli naši akci. Tam nejlépe zjistí, proč je výhodné k nám vstoupit a jak členství co nejlépe v dobrém „vytěžit“ pro svou potřebu. ■

↑ Tvorba
strategie
v Kopřivnici

Odborně zaměřená asociace čítá 135 měst, obcí a regionů. Aktivně pracuje v Česku již téměř 30 let.

foto: NSZM –
Martina
Morávková,

Včelí úly
podpořené
z participativního
rozpočtu města
Brno

značky Tatra vznikl ve spolupráci Tatra Truck, a. s., s městem a krajem. Nejedná se sice o projekt, který by byl přenositelný do jiných měst, pokud však vezmeme v potaz, že základ úspěšných jednání v Kopřivnici staví na pravidelné otevřené komunikaci vedení města právě s podnikateli, může tím inspirativním příkladem být právě nastavení komunikačních principů.

Další příklad dobré praxe je v Rožnově pod Radhoštěm Portál životních událostí na oficiálních stránkách města. Ten byl oceněn v roce 2021 v soutěži Chytré město. Portál má zjednodušit proces řešení záležitostí na úřadě, ušetřit čas občanům a efektivně využít moderní technologie. V Rožnově si chválí i spolupráci obcí mikroregionu. „Jako první v České republice jsme vytvořili společný systém financování sociálních služeb. Sociální služby nemusejí žádat každou obec zvlášť, ale žádají mikroregion, kde obce shromažďují prostředky, které poté přerozdělí,“ vysvětluje starosta města Jan Kučera.

V Táboře vysazují ve velkých skupinách po vzoru Nizozemců trvalky, ve kterých roste minimum plevelů. Díky dobrým plánům výsadby není nutné zalévání a městu se tak snižují náklady na údržbu. Metoda rovněž podporuje vsakování srážkových vod a zadržení vody v půdě. „Trvalky rychle rostou, jsou odolné vůči suchu, teplu, soli, vstupu, chorobám, moči psů a celoročně mají dobrý vzhled. Na ploše 293 m² pracovníci Technických služeb vysadili 27 druhů, celkem 2 281 kusů trvalek,“ popisuje koordinátorka Zdravého města Lenka Čeřková.

V Týnci nad Sázavou za inspirativní považují projekt sázení stromořadí. Nápad totiž vzešel od občanů z participativního rozpočtu. Nebyl však vítězný, proto město hledalo jiný způsob, jak občanům vyhovět. „Díky společnosti Sážíme stromy jsme našli sponzora a jarní výsadbu společnost zajistila. Zapoili jsme i místní aktéry, spolky a veřejnost,“ říká koordinátorka Zdravého města Alena Pivoňková. Starosta města Martin Kadrnožka si v Týnci obecně pochva-

luje i veřejné fórum, senior taxi, komunikační strategii či preventivní a vzdělávací akce pro veřejnost.

Na Opavsku se pak mohou pochlubit vizí energeticky úsporného regionu. Založení jedné z prvních energetických komunit byl krok správným směrem. „Stali jsme se inspirací pro desítky následovníků po celé republice, ale také v Polsku či na Slovensku,“ říká koordinátor Zdravého regionu MAS Opavsko Milan Freiberg.

Aktivní zapojení občanů vylepšuje komunikaci

Projekty umí s veřejností plánovat v Kopřivnici. Zejména ty, které se týkají veřejného prostoru. Participativní rozpočet nebo diskusní fórum pak patří mezi další formy, které město nabízí i místním školám. „Uvědomujeme si, že výchova mladé generace v duchu demokratické participace je budoucností udržitelně rozvíjejících se měst,“ komentuje využití tamní místostarosta David Monsport.

V Brně k oslovení občanů využívají sociální sítě a radniční zpravodaj Brněnský metropolitán nebo periodika městských částí. „Občany zveme k participaci na veřejném dění i formou participativního rozpočtu, občanských návrhů nebo příležitostných anket. Máme i speciální web damenavas.cz,“ říká Filip Chvátal, radní Brna a politik programu Zdravé město.

Participace je klíčová i pro Rožnov pod Radhoštěm. Pravidelná setkání s občany organizuje radnice vždy druhou středu po jednání zastupitelstva. Samozřejmě jsou veřejná projednání k podstatným tématům přímo v lokalitách. „Funguje nám to nejlépe. Lidé nejčastěji přijdou na projednání k tématům týkajících se místa, kde žijí,“ vysvětluje starosta města Jan Kučera.

Milan Freiberg ze Zdravého regionu MAS Opavsko říká, že hlavním nástrojem zapojení veřejnosti je jejich interní grantový systém Malý LEADER pro Opavsko. Díky němu mohou spolky i jednotlivci z území čerpat finanční prostředky na své komunitní akce. Občany, obce a podnikatele zapojují do plánování a účasti systematicky a dlouhodobě. Komunitní plánování je jeden z jejich základních pracovních nástrojů. Pořádají kulaté stoly, využívají pracovní skupiny a systematickou zjednodušenou komunikaci. ■

Kogenerační
kotel Vawe
v Mikolajicích na
Opavsku zásobuje
elektrickou energií
tři obecní budovy

foto: Magistrát
města Brna,
Kateřina Skalíková,
MÚ Kopřivnice,
Milan Freiberg

